

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA – 4101-004-02/2014
P/14/1022

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/022 – System egzaminów zewnętrznych w oświacie
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	Robert Kaczmarczyk, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr 903693 z dnia 6 marca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Nr 1 im. Legionów Polskich w Koźienicach, ul. Warszawska 72, 26-900 Koźienice, dalej: Zespół Szkół, ZS lub Szkoła
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ryszard Zając, dyrektor (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ sposób i zakres wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych do podnoszenia jakości nauczania w Zespole Szkół.

Uzasadnienie oceny ogólnej W Zespole Szkół prowadzono analizę wyników egzaminów zewnętrznych, formułowano wnioski oraz doskonalono proces nauczania. W wyniku działań podejmowanych przez Dyrektora i nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych systematycznie poprawiała się efektywność nauczania. Stwierdzono nieprawidłowość dotyczącą funkcjonowania systemu doskonalenia nauczycieli.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

Sposób i zakres analizy wyników egzaminów zewnętrznych

1.1 W okresie objętym kontrolą Zespół Szkół nr 1 im. Legionów Polskich w Koźienicach ukończyło w latach szkolnych 2009/2010-2012/2013 odpowiednio: w Liceum 148, 166, 159, 152 uczniów, w Technikum 122, 122, 130, 130 uczniów. W roku szkolnym 2013/2014 do ostatniej klasy Liceum uczęszcza 149 uczniów, do Technikum 101 uczniów.
(dowód: akta kontroli str. 5-21)

1.2 W latach szkolnych 2009/2010 - 2013/2014 w Zespole Szkół nastąpił spadek liczby zatrudnionych nauczycieli z 109 do 101. Z uwagi na proces uzyskiwania stopni awansu zawodowego wzrosła liczba nauczycieli dyplomowanych i mianowanych odpowiednio z 52 do 56 i z 26 do 31. Zajęcia z przedmiotów egzaminacyjnych były prowadzone przez nauczycieli posiadających określony w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli² - poziom i kierunek wykształcenia.

Czynnymi egzaminatorami, wpisanymi do ewidencji egzaminatorów było 25 spośród 71 nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 22-43)

1.3 W kontrolowanym okresie Okręgowa Komisja Egzaminacyjna (dalej: OKE) publikowała stosownie do art. 9c ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³, sprawozdania (zbiory danych) z przeprowadzonych egzaminów gimnazjalnych i maturalnych, a także przekazywała Zespołowi Szkół zbiory danych zawierające w kolejnych latach:

- wyniki indywidualnych uczniów,
- wyniki egzaminów maturalnych (zbiorcze dla szkoły po sesji majowej),
- sprawozdanie z egzaminu maturalnego (od roku 2009 w wersji elektronicznej na płytach CD),
- od roku 2011 wyniki analizy matury,
- od roku 2012 wyniki egzaminu gimnazjalnego oraz wyniki szczegółowe zadań maturalnych.

W systemie wymiany plików OKE udostępniane były wyniki szczegółowe egzaminów maturalnych.

(dowód: akta kontroli str. 44)

1.4 W okresie objętym kontrolą do egzaminu maturalnego przystąpiło w 2010 r. i 2011 r. po 100 % uczniów klasy III Liceum, a w latach 2012 i 2013 odpowiednio, 99,4 % i 98,7 % uczniów, natomiast w Technikum odpowiednio 98,4%, 100 %, 99,2 %, 99,2 %. uczniów. Zdawalność egzaminu maturalnego pozostawała w Liceum na poziomie wyższym niż w województwie i kraju i wynosiła odpowiednio 99,3 % (województwo 89,5 %, kraj 91 %), 98,8 % (województwo i kraj 93 %), 99,4 % (województwo 94 %, kraj 93 %) i 98,7 % (województwo i kraj 94 %). Podobnie w Technikum zdawalność egzaminu maturalnego pozostawała na poziomie wyższym niż w województwie oraz kraju i wynosiła odpowiednio 76,7% (województwo 62,3 %, kraj 70 %), 87,7 % (województwo 75 %, kraj 76 %), 84,5 % (województwo 76 %, kraj 78 %) i 90 % (województwo 79 %, kraj 81 %).

(dowód: akta kontroli str. 45-46)

Liczba uczniów Liceum, którzy na egzaminie maturalnym z języka polskiego na poziomie podstawowym uzyskali wynik w przedziale od 30 do 49 % kształtowała się następująco: w 2010 r. 26 uczniów (17,6 %), w 2011 r. 49 uczniów (29,5 %), w 2012 r. 27 uczniów (17 %), i w 2013 r. 14 uczniów (9,2 %). Z matematyki na poziomie podstawowym liczba ta kształtowała się odpowiednio w 2010 r. 12 uczniów (8 %), w 2011 r. 47 uczniów (28,3 %), w 2012 r. 9 uczniów (5,7 %) i w 2013 r. 9 uczniów (5,9 %). W przypadku języka obowiązkowego na poziomie podstawowym uczniowie mieli do wyboru język angielski, niemiecki i rosyjski. Zdecydowana większość przystąpiła do matury z języka angielskiego. W 2010 r. język angielski na poziomie podstawowym zdawało 131 uczniów, wynik w przedziale od 30 do 49 % uzyskało 27 uczniów (20,6 %), w 2011 r. do egzaminu przystąpiło 148 uczniów, wynik na poziomie 30 – 49 % uzyskało 10 uczniów (6,8 %). W 2012 r. do egzaminu przystąpiło 145 uczniów, powyższy wynik uzyskało 10 uczniów (6,9 %). W 2013 r. było to 146 uczniów, z których 13 (8,9 %) uzyskało wynik w przedziale 30 – 49 %.

W Technikum liczba uczniów, którzy na egzaminie maturalnym z języka polskiego na poziomie podstawowym uzyskała wynik w przedziale od 30 do 49 % kształtowała się następująco: w 2010 r. 57 uczniów (47,5 %), w 2011 r. 70 uczniów (57,4 %), w 2012 r. 43 uczniów (33,3 %), i w 2013 r. 45 uczniów (34,6 %). Z matematyki na poziomie podstawowym liczba ta kształtowała się odpowiednio w 2010 r. 44 uczniów (36,7 %), w 2011 r. 56 uczniów (46,9 %), w 2012 r. 35 uczniów (27,1 %) i w 2013 r. 44 uczniów (33,8 %). W przypadku języka obowiązkowego na poziomie podstawowym uczniowie Technikum również mieli do wyboru język angielski, niemiecki i rosyjski. Zdecydowana większość przystąpiła do matury z języka angielskiego. W 2010 r. język angielski na poziomie podstawowym zdawało 112 uczniów, wynik w przedziale od 30 do 49 % uzyskało 41 uczniów (36,6 %), w 2011 r. do egzaminu przystąpiło 105 uczniów, wynik na poziomie 30 – 49 % uzyskało 9 uczniów (18 %). W 2012 r. do egzaminu przystąpiło 119 uczniów, powyższy wynik uzyskało 40 uczniów (33,6 %). W 2013 r. było to 114 uczniów, z których 57 (50 %) uzyskało wynik w przedziale 30 – 49 %.

(dowód: akta kontroli str. 51-52)

² Dz. U. z 2013 r., poz. 1207.

³ Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.

1.5 W okresie objętym kontrolą w Technikum uczniowie byli kształceni w pięciu zawodach: technik elektryk, technik mechanik, technik ekonomista, technik hotelarstwa oraz technik usług gastronomicznych. W 2010 r. do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik elektryk, mechanik i technik hotelarstwa przystąpiło po 100 % uczniów klas IV, w zawodzie technik ekonomista 85 %, a w zawodzie technik organizator usług gastronomicznych 97 %. W 2011 r. do egzaminu przystąpiło w zawodzie technik mechanik, technik hotelarstwa i technik usług gastronomicznych 100 % uczniów, w zawodzie technik ekonomista 94%. W 2012 r. do egzaminu przystąpiło 100% uczniów, za wyjątkiem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik ekonomista, gdzie do egzaminu przystąpiło 97% uczniów, w 2013 r. w zawodach technik elektryk, technik hotelarstwa oraz technik usług gastronomicznych przystąpiło 100 % uczniów, w zawodzie technik mechanik 93 %, w zawodzie technik ekonomista 92 %.

Zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe była wyższa niż w skali województwa i kraju w zawodach: technik elektryk – 2010 r. - 72 % (województwo 50 %, kraj 45 %), 2011 r. – brak klasy maturalnej, 2012 r. – 63 % (województwo 28 %, kraj 30 %), 2013 r. - 68 % (województwo 47 %, kraj 54 %), technik mechanik – 2010 r. – 58 % (województwo 41 %, kraj 49 %) , 2011 r., 63 % (województwo 52 %, kraj 62 %), 2012 r. – 72 (województwo 27 %, kraj 41 %), 2013 r. – 80 % (województwo 56 %, kraj 63 %).

W zawodzie technik ekonomista zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wynosiła: w 2010 r. – 59 % (województwo 47 %, kraj 63 %), w 2011 r. – 47 % (województwo 42 %, kraj 61 %), w 2012 r. – 82 % (województwo 54 %, kraj 71 %), w 2013 r. – 88 % (województwo 57 %, kraj 75 %).

W zawodzie technik hotelarstwa zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wynosiła: w 2010 r. - 13 % (województwo 41 %, kraj 56 %), w 2011 r. – 58 % (województwo 37 %, kraj 56 %), w 2012 r. – 59% (województwo 44 %, kraj 59 %), w 2013 r. – 84 % (województwo 78 %, kraj 76 %).

W zawodzie technik organizacji usług gastronomicznych zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wynosiła w 2010 r. – 79 % (województwo 77 %, kraj 76 %), w 2011 r. – 79 % (województwo 82 %, kraj 80 %), w 2012 – 81 % (województwo 78 %, kraj 80 %), w 2013 r. – 85 % (województwo 76 %, kraj 71 %).

W badaniach ankietowych 63,1 % nauczycieli (z 38 objętych badaniami) uznało, iż próg zdawalności egzaminu maturalnego na poziomie 30 % jest zbyt niski, 34,2 % nauczycieli jest zdania, iż próg ten powinien wynosić 50 %, zaś 21 % nauczycieli opowiedziało się za progiem 40 %. Ponadto 97,3 % nauczycieli wskazało, iż wynik egzaminów zewnętrznych Szkoły jest dla nich ważny bądź bardzo ważny.

(dowód: akta

kontroli str. 45-47, 812)

1.6 Zgodnie z metodologią badania efektywności nauczania z wykorzystaniem metody Edukacyjnej Wartości Dodanej⁴ (dalej: EWD) Zespół Szkół mieścił się wśród „szkół sukcesu”.

W Liceum trzyletni wskaźnik EWD z języka polskiego wzrósł z – 1,5 pkt (lata 2010-2012) do + 0,1 (lata 2011-2013), natomiast z matematyki, w całym okresie objętym kontrolą, utrzymywał się na poziomie nie niższym, niż + 3 pkt (w 2010 - + 3,6; 2010-2012 - +3,5 i 2011-2013 - +3)

W Technikum trzyletni wskaźnik EWD z języka polskiego wzrósł z – 1,7 pkt (lata 2010-2012) do + 1,4 kpt (lata 2011-2013), a z matematyki w analogicznych okresach z +1,5 do + 2,5.

Wyniki egzaminów maturalnych w Liceum z języka polskiego na poziomie podstawowym ulegały systematycznej poprawie. W 2010 r. wyniki te plasowały się w 7. (wysokim) stanie i odpowiadały staninowi w województwie. W 2011 r. wyniki plasowały się w 6. stanie (wyżej średnim), o jeden stanin niżej, niż w województwie. W latach 2012 i 2013 wyniki Liceum plasowały się w 8. stanie (bardzo wysokim) i były wyższe o jeden stanin od wyników dla danego typu szkół dla całego województwa. W przypadku matury z matematyki na poziomie podstawowym w latach 2010 – 2013 Liceum plasowało się w 8. stanie (bardzo wysokim), wyższym, niż dla całego województwa (7. stanin).

W przypadku Technikum wyniki egzaminów maturalnych na poziomie podstawowym, mierzone w skali staninowej, również ulegały systematycznej poprawie. W 2010 r. wyniki te plasowały się w 5. stanie (średnim) i odpowiadały staninowi w województwie. W 2011 r. wyniki plasowały się w 4. stanie (niżej średniej), o jeden

⁴ Metoda EWD to zestaw technik statystycznych pozwalających zmierzyć wkład szkoły w wyniki nauczania.

stanin niżej, niż w województwie. W latach 2012 i 2013 wyniki Technikum plasowały się w 6. staninie (wyżej średniej) i były wyższe o jeden stanin od wyników w województwie. W przypadku matury z matematyki na poziomie podstawowym w roku 2010 Technikum plasowało się w 5. staninie (średnim) a w latach 2011 – 2013 w 6. staninie, (wyżej średnim) podczas, gdy wyniki województwa, w latach 2011-2013 mieściły się w 5. staninie (średnim).

(dowód: akta kontroli str.48-49, 51-52)

1.7 Szkoła zamieściła na swojej stronie internetowej wyniki egzaminów maturalnych oraz zawodowych za 2012 i 2013 r. oraz zestawienia wyników egzaminów zawodowych za lata 2006-2012. Na stronie internetowej podana została bieżąca klasyfikacja poszczególnych oddziałów Liceum i Technikum z uwzględnieniem średnich ocen w poszczególnych oddziałach. Informacji o wynikach egzaminów maturalnych i zawodowych nie zamieszczano w Biuletynie Informacji Publicznej Zespołu.⁵

Z badań ankietowych wynika, iż 76% nauczycieli (z 38 ankietowanych) uznało, iż egzamin zewnętrzny w sposób obiektywny sprawdza wiedzę i umiejętności uczniów określoną w wymaganiach podstawy programowej prowadzonego przedmiotu.

(dowód: akta kontroli str. 812)

1.8 Dyrektor Szkoły dokonywał analizy ilościowej wyników egzaminów zewnętrznych, z uwzględnieniem osiągnięć uczniów w skali województwa i kraju.

(dowód: akta kontroli str.466-547, 556-698)

1.9 W Zespole Szkół w latach 2010-2013 analiza egzaminów zewnętrznych była dokonywana przez Dyrektora Szkoły oraz zespoły przedmiotowe (cztery zespoły przedmiotowe: humanistyczny, języków obcych, matematyczno-przyrodniczy oraz przedmiotów zawodowych). Nauczyciele analizowali wyniki osiągnięte przez uczniów Liceum i Technikum z poszczególnych przedmiotów posługując się średnimi wynikami (w porównaniu do wyników w kraju i województwa), rozstępem wyników, porównując przystępowość i zdawalność z poszczególnych przedmiotów na poziomie podstawowym oraz rozszerzonym. Analizowano wyniki testów, tj. obliczano współczynnik łatwości poszczególnych zadań i testu oraz czynności, które nie zostały przez uczniów opanowane na wystarczającym poziomie. Określano wynik staninowy z poszczególnych przedmiotów w porównaniu do wyników w województwie. Formowano wnioski do realizacji w następnym roku szkolnym.

(dowód: akta kontroli str. 268-465 529-531)

1.10 Na zebraniu Rady Pedagogicznej w dniu 12 stycznia 2012 r. zaprezentowano trzyletnie wskaźniki EWD (lata 2010-2012) dla przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych. Nie prezentowano wyliczeń wskaźnika EWD dla poszczególnych oddziałów lub grup uczniów, jak również rocznych dla Szkoły.

Na Radach Pedagogicznych⁶ podsumowywano wyniki egzaminów zewnętrznych, a następnie formułowano wnioski wynikające z przeprowadzonych analiz m.in.: przygotowywać uczniów do matury od kasy pierwszej, przeprowadzać próbne egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe oraz egzaminy maturalne, omawiać rodzajów błędów popełnianych przez uczniów na egzaminach, powtarzać oraz uzupełniać materiał, z którym uczniowie mieli najwięcej problemów podczas egzaminów, mobilizować uczniów do udziału w zajęciach dodatkowych oraz nauczycieli do efektywnego wykorzystania czasu na zajęcia dodatkowe. Formułowano również wnioski dotyczące pracy nauczycieli np. nauczyciele powinni brać udział w szkoleniach.

(dowód: akta kontroli str. 466-698, 802-807)

W badaniach ankietowych 92 % nauczycieli (z 38 badanych) oceniło pozytywnie przydatność danych o wynikach egzaminów zewnętrznych przekazywanych corocznie przez OKE do analizy wewnątrzszkolnej. W badaniach ankietowych nauczyciele potwierdzili, iż formułowane wnioski wynikające z analizy wyników egzaminów zewnętrznych wykorzystują do doskonalenia własnego systemu dydaktycznego. Czterech nauczycieli podało, iż w ich ocenie, do podniesienia osiągnięć uczniów na egzaminach zewnętrznych niezbędne jest :

⁵ www.zslp.edu.pl

⁶ Protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej z dnia: 7 stycznia 2010 r., z 4 stycznia 2011 r., 24 listopada 2011 r., 12 stycznia 2012 r., 5 kwietnia 2013 r., 11 grudnia 2013 r.,

- zwiększenie liczby godzin przedmiotów maturalnych,
- prowadzenie zajęć dodatkowych,
- właściwe motywowanie uczniów,
- unowocześnienie bazy dydaktycznej.

(dowód: akta kontroli str. 812)

Jeden nauczyciel przedmiotu egzaminacyjnego ukończył formę doskonalenia zawodowego z zakresu sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów - kurs doskonalący dla nauczycieli matematyki w zakresie teorii i praktyki pomiaru osiągnięć szkolnych (1998 r.). Żaden z nauczycieli nie ukończył form doskonalenia zawodowego z zakresu metody EWD.

(dowód: akta kontroli str. 25-26)

Uwagi dotyczące badanej działalności Zdaniem NIK wykorzystanie pełnych możliwości metody EWD (Zespół Szkół nie wykorzystywał do analizy jakościowej takich wskaźników statystycznych jak: modalna, mediana i odchylenie standardowe) przyczyni się do pozyskania dodatkowych informacji istotnych w nadzorze pedagogicznym oraz pozwoli obiektywnej i pełnej ocenić działalność dydaktyczną szkoły, tym samym ułatwi realizację obowiązku wynikającego z § 5 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁷.

Ocena cząstkowa

NIK pozytywnie ocenia sposób i zakres analizowania w Zespole Szkół wyników egzaminów zewnętrznych.

Efekty wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych do podnoszenia jakości nauczania

Opis faktycznego	stanu	2.1 W oparciu o analizę wyników egzaminów zewnętrznych zespoły przedmiotowe nauczycieli sformułowały wnioski, które omówiono na Radzie Pedagogicznej. Część wniosków powtarzała się w kolejnych latach. Wnoszono o: – przeprowadzanie próbnych egzaminów maturalnych oraz próbnych egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, – prowadzenie zajęć dodatkowych przygotowujących do egzaminów zewnętrznych, – zachęcanie uczniów do udziału w olimpiadach i konkursach, – zobowiązanie nauczycieli do wykonywania większej liczby zadań do etapu praktycznego egzaminu zawodowego, – podjęcie działań w celu poprawy frekwencji na lekcjach, – doposażenie szkoły w sprzęt dydaktyczny, – zakup nagród książkowych dla laureatów olimpiad, – dodatkową pracę, w miarę możliwości, z uczniami zdolnymi w celu osiągnięcia bardzo dobrych wyników.
------------------	-------	--

Ponadto wnioski dotyczyły: motywowania uczniów do systematycznej pracy, wykorzystywania i stosowania zadań oraz ćwiczeń prowadzących do osiągania standardów egzaminacyjnych w zakresie czytania ze zrozumieniem oraz przetwarzania danych liczbowych, pedagogizacji młodzieży i rodziców na temat procedur oraz rangi egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, uwzględnienia w rozkładach nauczania czasu na powtórzenia, współpracy z pracodawcami w celu lepszego przygotowania do egzaminu zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 268-542, 802-807)

2.2 W ramach zespołów przedmiotowych nauczyciele Zespołu Szkół (Liceum i Technikum) prowadzili stałą współpracę w zakresie wymiany spostrzeżeń z pracy dydaktycznej oraz sposobu realizacji wniosków sformułowanych w planach pracy. Spostrzeżenia zespołów przedmiotowych prezentowane były w corocznych sprawozdaniach i dotyczyły m.in. procesu dydaktycznego, przeprowadzonych olimpiad i konkursów przedmiotowych, kół zainteresowań, samokształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli. W sprawozdaniach formułowano wnioski dydaktyczne na kolejny rok szkolny oraz potrzeby w zakresie doposażenia (lub modernizacji) pracowni przedmiotowych.

⁷ Dz. U. Nr 168, poz. 1324, ze zm.

(akta kontroli, str. 268-276, 299-323, 340-361, 404-410)

2.3 Poszczególne zespoły (komisje) przedmiotowe dbały o realizację wniosków w zakresie swojej właściwości, co było potwierdzane w rocznych sprawozdaniach.

(dowód: akta kontroli str. 268-276, 299-323, 340-361, 404-410)

W ramach realizacji ww. wniosków nauczyciele zespołu humanistycznego zapoznali uczniów klas pierwszych z procedurami i standardami wymagań matur oraz przypominali je w klasach wyższych, przedstawili klasom maturalnym tematy do ustnej matury z języka polskiego, przeprowadzili test kompetencyjny dla uczniów klas pierwszych. Prowadzili również koło polonistyczne i koło historyczne dla maturzystów.

(dowód: akta kontroli str. 268-298)

Nauczyciele zespołu matematyczno – przyrodniczego sformułowali zadania dla wszystkich nauczycieli, w tym nauczycieli klas maturalnych. Były to zadania polegające na: prowadzeniu zajęć wyrównawczych dla uczniów mających trudności z nauką począwszy od pierwszego roku nauki, prowadzeniu zajęć przygotowawczych do matury, przygotowywaniu dla uczniów części prac klasowych w formie zadań i testów maturalnych, począwszy od pierwszego roku nauki.

(dowód: akta kontroli str. 340-403)

W ramach dodatkowych godzin dydaktycznych, nauczyciele zespołu języków obcych przygotowywali uczniów do matury oraz przeprowadzali próbne egzaminy maturalne.

(dowód: akta kontroli str. 299-339)

Nauczyciele prowadzili również zajęcia przygotowujące do egzaminów zawodowych, zajęcia wyrównawcze dla klas pierwszych, organizowali wycieczki dydaktyczne. Zapoznali uczniów klas zawodowych z procedurami egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

(dowód: akta kontroli str. 404-468)

Plany nadzoru pedagogicznego Dyrektora przewidywały monitorowanie realizacji podstawy programowej i ramowych planów nauczania, przestrzeganie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i przeprowadzania egzaminów. Dyrektor monitorował i oceniał w ramach nadzoru pedagogicznego skuteczność wdrażania wniosków wynikających z analizy wyników egzaminów. Wyniki i wnioski z realizacji nadzoru pedagogicznego były prezentowane na posiedzeniach Rady Pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli str. 802-811, 834-900, 939-941)

Skuteczność realizacji wniosków opracowanych na podstawie analiz wyników egzaminów zewnętrznych oceniali również nauczyciele w ramach zespołów przedmiotowych oraz omawiali ich realizację na zebraniach Rady Pedagogicznej.

W ramach realizacji wniosków przeprowadzano próbne egzaminy maturalne, których przebieg był nadzorowany przez Dyrektora. Dokonywano obserwacji zajęć, podczas których Dyrektor i wicedyrektorzy zwracali uwagę, czy nauczyciele wykorzystują aktywizujące metody nauczania i pomoce dydaktyczne. Organizacja nowego roku szkolnego uwzględniała zajęcia dodatkowe dla uczniów przygotowujących się do egzaminów zewnętrznych. Stale monitorowano frekwencje na zajęciach.

W celu zachęcania uczniów do udziału w konkursach i olimpiadach Dyrektor powołał koordynatora ds. olimpiad i konkursów oraz fundował nagrody dla uczniów za udział w konkursach i olimpiadach. Ze sprawozdań koordynatora ds. olimpiad i konkursów szkolnych wynika, że w latach 2010-2014 uczniowie Zespołu Szkół uczestniczyli w 93 olimpiadach i konkursach.

Stale monitorowano czytelnictwo wśród uczniów. Analizowano wyniki czytelnictwa w poszczególnych klasach na koniec semestru oraz na koniec roku szkolnego.

Programy nauczania dopuszczone przez Dyrektora w Liceum i Technikum uwzględniały zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego z języka polskiego i matematyki.

(dowód: akta kontroli str. 53-235, 466-698, 722-738, 804-805)

2.4 W Zespole Szkół przeprowadzano corocznie diagnozę uczniów „na wstępie”. Służyła ona dopasowaniu metod nauczania do indywidualnych potrzeb uczniów. Nauczyciele języka polskiego i matematyki przeprowadzali testy diagnostyczne opracowane samodzielnie albo z wykorzystaniem materiałów zewnętrznych opracowanych przez doradców metodycznych Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Radomiu. Nauczyciele języków obcych przeprowadzali testy diagnostyczne umiejętności językowych ucznia oraz analizowali egzamin gimnazjalny, co zostało uwzględnione przy podziale na grupy językowe. Dokonywano ponadto śródrocznych i rocznych analiz postępów uczniów Liceum i Technikum. Analiza była dokonywana na poziomie całej szkoły, poszczególnych typów szkół (tj. Liceum, Technikum, Zasadnicza) oraz oddziałów. Analizowano również wyniki uczniów w grupach (uczniowie o najwyższej średniej, uczniowie nie promowani oraz uczniowie zagrożeni brakiem promocji do następnej klasy tzw. sprawność w przypadku analiz śródrocznych). W analizie uwzględniano średnią ocenę, w tym ocenę ze sprawowania, frekwencję, poziom czytelnictwa. W analizach tych nie dokonywano obserwacji skuteczności nauczania szkoły w okresach dłuższych niż jeden semestr lub rok szkolny.

(dowód: akta kontroli str. 53-235, 802-803)

2.5 W ramach realizacji godzin zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁸, prowadzone były w Szkole zajęcia przygotowujące do matury i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe oraz zajęcia wyrównawcze. Zajęcia były dostosowywane do potrzeb poszczególnych oddziałów m.in.: w roku szkolnym 2013/2014 w klasie I Technikum dla oddziału G wprowadzono zajęcia wyrównawcze z chemii, z kolei dla klasy II Liceum dla oddziału A wprowadzono zajęcia wyrównawcze z matematyki.

(dowód: akta kontroli str. 699-703, 704-719)

W ramach projektu Leonardo da Vinci realizowanego w Zespole Szkół w okresie objętym kontrolą, 191 uczniów Technikum odbyło zagraniczne praktyki zawodowe. Uczniowie wyjeżdżali na staż do: Wielkiej Brytanii (17 uczniów), Niemiec (114 uczniów), Portugalii (60 uczniów).

W ocenie NIK nawiązanie przez Szkołę współpracy z zagranicznymi partnerami miało pozytywny wpływ na uatrakcyjnienie nauki zawodu, a co za tym idzie na osiągnięte wyniki z egzaminów zewnętrznych w prowadzonych przez Zespół kierunkach nauki zawodu.

(dowód: akta kontroli str. 720-721)

Z badań ankietowych wśród uczniów wynika, iż 53,7 % uczniów Technikum uważa, iż są właściwie przygotowani do egzaminów zewnętrznych, 51,8 % uczniów Technikum uznało, iż egzamin zewnętrzny w sposób właściwy i rzetelny sprawdza umiejętności, 74% uczniów Technikum zna wyniki egzaminu maturalnego w swojej szkole w porównaniu do wyników innych szkół.

Wśród uczniów Liceum 18,4 % uczniów uważa, iż są właściwie przygotowani do egzaminów zewnętrznych, zaś 11,2 % uczniów Liceum stwierdziło, że egzamin zewnętrzny w sposób właściwy i rzetelny sprawdza ich umiejętności, 70,4 % uczniów zna wyniki egzaminu maturalnego w swojej szkole w porównaniu do wyników innych szkół.

(dowód: akta kontroli str. 812-814)

2.6 Organ założycielski Powiat Kozienicki nie zwiększał wymiaru godzin dydaktycznych w Szkole, gdyż Dyrektor Szkoły nie występował z takimi wnioskami.

(dowód: akta kontroli str. 740)

2.7 W latach 2010-2013 zaplanowano w budżecie Szkoły na doszkalcenie i doskonalenie nauczycieli środki w wysokości 34 337 zł, których wydatkowano kwotę 10 138,99 zł (29,5%).

Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły: „Powiat współfinansuje Międzypowiatowy Ośrodek Doszkalania Nauczycieli, z którego oferty bezpłatnych szkoleń staramy się korzystać w pierwszej kolejności”.

(dowód: akta kontroli str. 802-809)

⁸ Dz. U. z 2014 r., poz. 191 .

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród nauczycieli wynika, iż 92 % nauczycieli uznało, iż posiada odpowiednie kompetencje z zakresu analizy i wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych, 95 % badanych uznało, iż zapewniono im, zgodnie z potrzebami, wsparcie dydaktyczno-metodyczne dotyczące sprawdzania, oceniania i egzaminowania uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 812)

2.8 W okresie objętym kontrolą do Szkoły nie wpłynęły skargi kierowane przez rodziców uczniów albo pełnoletnich uczniów dotyczące egzaminów maturalnych oraz egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

(dowód: akta kontroli str.806)

<i>Ustalone nieprawidłowości</i>	W działalności Zespołu Szkół w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:
--------------------------------------	---

Dyrektor ZS nie sporządził wieloletniego planu doskonalenia zawodowego, co było niezgodne z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków⁹. Dyrektor nie prowadził systematycznego badania potrzeb w sferze doskonalenia i monitorowania udziału nauczycieli w formach doskonalenia zawodowego oraz oceny ich przydatności w praktyce szkolnej. W ciągu pięciu lat objętych kontrolą nie wykorzystano 70% środków finansowych na doskonalenie zawodowe przyznanych przez organ prowadzący.

Z wyjaśnień Dyrektora ZS wynika, że ze względu na stabilną sytuację kadrową (mało rotacji, nauczyciele z dużym stażem) potrzeby Szkoły nie wymagały kierowania nauczycieli na długotrwałe formy doskonalenia. W związku z powyższym wieloletni plan doskonalenia nauczycieli nie był tak istotny z punktu widzenia potrzeb Szkoły i nauczycieli. Ponadto w szkole zatrudniony jest doradca metodyczny. Nauczyciele korzystają z corocznie opracowywanych ofert ośrodków doradztwa metodycznego. Łatwiej jest Szkole skorelować roczne szkolne plany doskonalenia z ofertą ośrodków doradztwa.

(dowód: akta kontroli str.809, 939-941)

Ocena częściowa

NIK ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, efekty wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych do podnoszenia jakości nauczania.

IV. Wnioski

<i>Wnioski pokontrolne</i>	Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹⁰ , wnosi o:
----------------------------	---

- 1) kontynuowanie działań mających na celu rzetelną analizę wyników nauczania, w tym w oparciu o metodologię EWD oraz efektywne wykorzystanie wniosków i rekomendacji dla podniesienia jakości nauczania,
- 2) opracowanie wieloletniego programu doskonalenia nauczycieli.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

<i>Prawo zgłoszenia zastrzeżeń</i>	Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.
--	---

⁹ Dz. U. Nr 46, poz. 430

¹⁰ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

<i>Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków</i>	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.
--	---

Warszawa, dnia 30 maja 2014 r.

Kontroler
Robert Kaczmarczyk
doradca prawny

Najwyższa Izba Kontroli

.....

.....